

BILTEN 10

ROD I BEZBEDNOST

OKT 2012.

**BEOGRADSKI CENTAR ZA
BEZBEDNOSNU POLITIKU**

Urednice: Maja Bjeloš, Gorana Odanović

Saradnici: Aurelija Đan, Isidora Stakić, Nikola Đurić,
Saša Đorđević

SRBIJA

- ❖ Biti ili ne biti ponosan: pitanje za policajce (2)
- ❖ Šta biračima znači trećina žena u Skupštini Srbije? (3)

SVET

- ❖ Šta sprečava žene da učestvuju u mirovnim procesima? (5)
- ❖ Seksualno zlostavljanje unutar vazduhoplovstva u Leklendu: odraz „pravog“ skandala u američkoj vojsci (6)

- ❖ Od čega najviše strepe žene u Izraelu? (9)

PUBLIKACIJE

- ❖ „Nezavisni izveštaj o sprovođenju NAP 1325 u Srbiji“, BCBP (10)

NAJAVA DOGAĐAJA

- ❖ Konferencija „NAP za primenu Rezolucije 1325 u SB UN- dijalog civilnog društva i institucija u Republici Srbiji“ (12)

Srbija

Biti ili ne biti ponosan: pitanje za policajce

Policijski službenici u Srbiji su poslednjim izmenama Zakona o policiji dobili mogućnost da samostalno odbiju da rade ukoliko nemaju sve uslove da izvrše zadatak ili im je život ugrožen. Najave i realizacija štrajka policajaca proteklih godina u Srbiji je dokaz da oni nisu zadovoljni svojim trenutnim položajem jer nemaju uslove da normalno obavljaju svoj posao. Visiko rizični događaj kao što je održavanje Parade ponosa direktno ugrožava život policijskog službenika. Time su ispunjeni svi uslovi za odbijanje rada policajaca. Ovakva zakonska odredba je u potpunosti suprotna ideji i misiji policijske službe, ali i viziji razvoja MUP da deluje kao servis svih građana garantujući bezbednost.

Humanost na „Paradi ponosa 2010“ (©Aleksandar Stojanovic/AFP)

Uvek u središtu rasprave

U poslednje četiri godine početkom oktobra raspravlja se o konačnom ishodu Parade ponosa. Za neke je taj događaj bezbednosni problem, za druge moralna pretnja, a za treće osnovno ljudsko pravo. Policija je uvek u središtu te rasprave. Ona je zadužena za realizaciju najvećeg broja bezbednosnih

zahteva u održavanju Parade ponosa. Policijski službenici zakonski moraju da bezbednosno zaštite život, prava, slobodu i lični integritet osoba. Policijski posao je i podrška vladavini prava. Održavanje Parade ponosa je upravo sve to.

Policija je zbog svog učešća u zaštiti slobode okupljanja bila pohvaljena 2010. godine od Evropske komisije. Sledeće godine dva (jedan reprezentativni, [Policijski sindikat Srbije](#)) od četrnaest policijskih sindikata su tražili [zabranu](#) Parade ponosa jer je to nepotrebno i ugrožava javni red i mir. Takvim stavom je zaštita ljudskih prava postala nepotrebna, a bezbednost policajaca najvažnija jer kako [ističe](#) Policijski sindikat policije „neki političari su nemoćni da kažu ne“. Nepunih mesec dana nakon neodržavanja Parade ponosa policijski službenici su dobili zakonsku mogućnost da odbiju da rade.

Sada mogu i da odustanu

Vlada Republike Srbije je po hitnom postupku 26. oktobra 2011. godine uputila u skupštinsku proceduru predlog izmena Zakona o policiji sa sledećim obrazloženjem: „zbog trenutne bezbednosne situacije i neadekvatnih uslova za rad policijskih službenika u Srbiji“. Isti razlozi bezbednosne procene su navođeni prošle godine kada su zabranjeni svi skupovi zajedno sa Parodom ponosa. Javna rasprava o izmenama zakona je izbegnuta jer prema mišljenju Vlade, usvajanje izmena zakona normalnom procedurom i putem javne rasprave „prouzrokuje štetne posledice po bezbednost zemlje i rad organa i organizacija“. Međutim, nije to jedina stvar koja zabrinjava.

Postoji činjenica koja dodatno otežava stanje, ne samo po predmetu održavanja Parade ponosa već uopšte u radu policijske službe u Srbiji. Parada ponosa je samo dokaz spremnosti policije da reaguje i u najosetljivijim problemima. U slučaju da zaposleni u MUP odbije da radi, na šta ima zakonsko pravo prema novim izmenama Zakona o

policiji (član 138a, stav 10), zbog neposredne opasnosti po život i zdravlje ili zbog neadekvatnih uslova za rad, on ima pravo na naknadu u visini osnovne plate. **Prema mišljenju direktora policije**, neadekvatni uslovi za rad policije su (1) nerešeno stambeno pitanje, (2) adekvatna plata i (3) neophodna tehnička sredstva za rad. Tri su posledice ovakve odredbe.

Prvo, policijski službenik može da odbije zadatak. U slučaju Parade ponosa ili bilo kog drugog visoko rizičnog događaja to znači jednostavno nereagovanje na bezbednosnu situaciju. Štaviše, on ima i dalje pravo da dobije naknadu za neizvršeni zadatak. Posledice nisu teške ako je reč o jednom pojedincu, ali u slučaju da cela jedinica uradi isto, teško je razlučiti o tome da li je reč možda o pobuni. Drugo, država je ta koja mora da obezbedi uslove za rad policajaca. Zbog toga ovaj član zakona deluje kao opravdanje za nemogućnost države da obezbedi normalan rad policijske službe. Ovakva odredba upravo uzrokuje štetne posledice po bezbednost zemlje.

Treća nelogičnost je ta da veći deo sadašnjeg budžeta (više od 80%) ide na izmirivanje plata i zajedno sa novim dodacima taj procenat će biti veći. U takvoj situaciji ostaće veoma malo za unapređenje uslova za svakodnevni rad policijskih službenika, a samim tim i opasnost za prekid policijskog rada je veći.

Bezbednost i ljudska prava

Obaveza svake države je da obezbedi bezbednost i zaštiti ljudska prava svojih građana. U Srbiji je prednost data bezbednosti države. Za ljudska prava trenutno nema sredstava. Policijski službenici bi trebalo uvek da budu „ponosni“ jer to nije samo održavanje parade već ideja o neophodnoj zaštiti ljudskih prava, a država je ta koja mora da obezbedi uslove za neophodan rad svojih organizacionih delova na osnovu urađene prethodne analize o tome šta je zaista potrebno.

Autor:

Saša Đorđević, Beogradski centar za bezbednosnu politiku

Šta biračima znači trećina žena u Skupštini Srbije?

Analiza serije tekstova o ženama u Skupštini Srbije u „Politici“.

U novom sazivu Skupštine Srbije je 81 poslanica, što je više žena nego u bilo kom sazivu do sada, ali ipak nešto manje od jedne trećine od ukupnog broja članova parlamenta. Kada je reč o skupštinskim odborima i njihovom sastavu, podela na takozvane „muške“ i „ženske“ teme je i dalje prisutna, što ima za posledicu minimalnu zastupljenost ili potpunu isključenost žena iz nekih odbora koji su percipirani kao najuticajniji. Na primer, poslanice su sasvim isključene iz rada Odbora za odbranu i unutrašnje poslove i Odbora za Kosovo i Metohiju, dok je u Odboru za kontrolu službi bezbednosti samo jedna žena.

Dok prevlađuje stav da je propisivanje kvota za učešće žena u političkom odlučivanju legitimno sredstvo sprovođenja principa jednakih mogućnosti, mišljenja o tome šta zaista znači jedna trećina žena u Skupštini Srbije se razlikuju. Maja Gojković, predsednica Narodne partije, smatra da broj poslanica u parlamentu neće, sam po sebi, doprineti

većoj rodnoj ravnopravnosti. Ona za to krivi stranke, i ističe da su poslanice u parlament ušle prvenstveno zato što su stranački podobne i odane predsedniku partije. Još negativniji stav ima profesorka Zorica Mršević koja ističe da kvote indirektno ali efikasno doprinose održanju dominacije muškaraca, s obzirom da žene, po njenom mišljenju, imaju pristup mestima političkog odlučivanja skoro isključivo preko muškaraca – svojih „patrona“. Mršević smatra da je ovakav, suštinski nepromenjeni odnos moći doveo do uspona „neadekvatnih“ predstavnica žena koje nisu u parlament ušle na osnovu stručnosti i aktivizma, već na osnovu lojalnosti svojim političkim patronima a, na kraju, i zahvaljujući svom atraktivnom izgledu. Međutim, imperativ stranačke podobnosti je jedan od problema reprezentativne demokratije koji, po svojoj prirodi, nadilazi žensko pitanje. Stoga, diskurs koji forsira podelu na „adekvatne“ i „neadekvatne“ predstavnice žena teško može doprineti afirmaciji rodne ravnopravnosti.

Prošlogodišnjim izmenama Zakona o izboru narodnih poslanika utvrđeno je da na izbornim listama svih stranaka jedna trećina kandidata moraju biti žene. Međutim, Zakon ne obavezuje stranke da imaju i jednu trećinu žena poslanika – u slučaju prestanka mandata narodne poslanice, nju u parlamentu ne menja sledeća žena sa liste, već prvi sledeći kandidat.

Milica Radović, potpredsednica Demokratske stranke Srbije, kritikuje zakonsko rešenje da ženu u skupštini ne mora da zameni druga žena, ističući da je time princip ravnopravnosti polova značajno narušen. Ona smatra da uvođenje izbornih kvota nema suštinski značaj, i da se položaj žena u Srbiji može poboljšati samo kroz sveobuhvatne sistemske stimulacije. Međutim, iako podržava uključivanje žena u oblasti koje su tradicionalno rezervisane za muškarce, Radović snažno naglašava ulogu žene kao majke, supruge i oslonca porodice. Slično njoj, Vesna Stepić, poslanica Socijalističke partije Srbije, je mišljenja da ženama porodica treba da bude

glavni oslonac, a od državnih institucija očekuje da zaštite ženu prvenstveno kao majke.

Svetlana Kisić, predsedavajuća „Ženske vlade,“ smatra da je sistemska akcija u cilju poboljšanja položaja žena neophodna, i da je uvođenje minimalnih kvota važan korak u ovom pravcu. „Zašto je važno da imamo žene u skupštini i na drugim istaknutim mestima u društvu? Angažovanjem na takvim funkcijama povećava se vidljivost realnog značaja i doprinosa žena društvu. Utiče se na promenu sistema vrednosti,“ ističe Kisić. Dubravka Filipovski, potpredsednica Nove Srbije, kao i Jadranka Joksimović, poslanica Srpske napredne stranke, su optimistične po pitanju uvođenja kvota, i očekuju da će ova mera podići stepen učešća žena u politici, između ostalog i u onim oblastima koje se tradicionalno smatraju „muškim“ domenom. Dijana Vukomanović, potpredsednica Socijalističke partije Srbije, ima izrazito pozitivan stav o uvedenim promenama i veruje da je „u reformski orijentisanoj politici u Srbiji zaista uspostavljena muško-ženska, rodno ravnopravna sinergija.“

Među „optimistima“ postoji saglasnost o tome da će povećanje broja žena u parlamentu imati za posledicu porast interesovanja za tradicionalno „ženske“ teme, kao što su socijalna politika, briga o porodici i ljudska prava. Oni dele i nadu da će se učešće žena povećati u onim oblastima koje su do sada bile rezervisane skoro isključivo za muškarce, ali, nažalost, činjenično stanje u tom pogledu ne obećava mnogo. „Optimisti“ su takođe uvereni da su žene po prirodi tolerantnije, operativnije i efikasnije, te da će i skupštinske rasprave ubuduće biti obojene tim tonovima. Ovaj stav je u velikoj meri zasnovan na stereotipima o ženskoj prirodi, a ostaje nam da vidimo da li će se pokazati kao tačan.

Na kraju, kako ističe Senka D. Pavlović, doktorantkinja Fakulteta političkih nauka, formiranje ženskog kokusa koji bi prevazilazio stranačke okvire bi moglo da doprinese artikulaciji interesa žena i

usaglašavanju njihovih stavova o bitnim pitanjima. Međutim, ženski kokus je još uvek samo ideja.

Priredila:

Isidora Stakić

Izvor:

Politika – rubrika „Šta da se radi“

SVET

Šta sprečava žene da više učestvuju u mirovnim procesima?

Istraživanje [Jednaka moć za dugotrajan mir](#) koje je sprovela švedska ženska i mirovna organizacija Kvinna til Kvinna analizira prepreke za učestvovanje žena u mirovnim procesima u više država, poput: Jermenije, Azerbejdžana, Bosne i Hercegovine, Iraka, Republike Kongo i Liberije. Iako su države i konflikti u njima različiti, nalazi do kojih se u istraživanju došlo su zapanjujuće slični.

What's missing?

Answer = Women.

You can't build peace by leaving half the people out.

Resolution 1325 and No Women No Peace want to change all that this October. Women are the unflagged resource in this process, let's tap into the potential and let women be heard.

Get involved now at: www.nowomennopeace.org

**NO WOMEN
NO PEACE.**

© [Peaceisthenewblack](#)

U istraživanju je učestvovalo 79 žena koje su aktivne u izgradnji mira u svojim državama i koje imaju veliko iskustvo i znanje o preprekama na koje žene

nailaze a koje im onemogućavaju da učestvuju u izgradnji mira. Najznačajnije prepreke za učestvovanje žena u mirovnim procesima predstavljaju nejednaka distribucija moći, pretnje i klevete koje ili zastraše ženu ili je obeleže kao nemoralnu, porodično i seksualno nasilje, siromaštvo, korupcija kao i ignorisanje značaja učešća žena u izgradnji mira od međunarodne zajednice.

Učestvovanje žena u mirovnim procesima ne garantuje samo jednaka prava muškaraca i žena, niti samo demokratsko odlučivanje nego je i od velikog značaja za građenje dugotrajnog i održivog mira. S obzirom na to da održivi mir treba shvatiti kao odsustvo svakog nasilja, a ne samo kao odustvo rata, aktivno učestvovanje žena u procesu izgradnje mira je vrlo važno, jer su upravo žene te koje su konstantno pogođene nasiljem. Tako na primer, u Republici Kongo oko 1100 silovanja se prijavljuje svakog meseca, dok je u Liberiji seksualno nasilje bila jedna od karakteristika građanskog rata. Zbog toga se rodna dimenzija rata i mira sve češće razume kao problem bezbednosti i predstavlja važan faktor doprinosu okončanja konflikata.

Moć u rukama muškaraca

Iako je prošlo više od decenije od kako je doneta Rezolucije 1325 SB UN o ženama bezbenosti i miru, žene su još uvek značajno nezastupljene u procesima izgradnje mira. Na svim nivoima društva, lokalnom, nacionalnom i međunarodnom, moć u rukama muškaraca je ono što sprečava žene da preuzmu aktivno učešće u političkim procesima kao i procesima izgradnje mira.

Prema godišnjim istraživanju Interparlamentarne unije o zastupljenosti žena u parlamentima, podaci govore da je u liberijskom parlamentu zastupljeno 9,8% žena, u parlamentu Bosne i Hercegovine 21,4%, u Iraku 25,2%, Republici Kongo 7,3% a u

Azerbejdžanu 16% žena.¹ Rodne razlike su veoma vidljive i kada je rat u pitanju. Muškarci su ti koji idu u rat i koji imaju obavezu da učestvuju u ratnim borbama, dok žene to uglavnom nemaju. Čak i u državama u kojima je vojna služba obavezna i za žene (Izrael), uloga žene i muškarca se veoma razlikuje i ženama je moć osoporavana kako u ratu tako i u miru.

Klevete i pretnje

Neučestvovanje žena ili učestvovanje u veoma malom broju u odlukama o bezbednosti i miru se održava na različite načine. Prema izveštaju, ženama se često osporavaju sposobnosti ili se nastoji narušiti reputacija žene raznim klevetama i pretnjama. Tako na primer, ukoliko žena počne da se bavi politikom, ona može da bude osuđivana od strane drugih kao nepodobna ili nazivana raznim pogrđnim imenima a sve u cilju da se njena moć ospori. To predstavlja efikasan način da se žene drže dalje od učešća u političkom životu i procesu odlučivanja.

Nasilje prema ženama

Još jedna veoma moćna prepreka za učestvovanje žena u izgradnji mira je nasilje prema ženama uključujući i seksualno nasilje. Čak i kada se konflikt ili rat okonča, razni oblici seksualnog nasilja nad ženama se nastavljaju a mogu se i povećati. Počinioci nasilja prolaze često nekažnjeno čime se šalje poruka da se nasilje ne osuđuje i da je prihvatljivo. Nasilje onemogućava ženama i da se obrazuju, postanu finansijski nezavisne, kao i da učestvuju u političkim procesima i procesima izgradnje mira.

Siromaštvo i korupcija

Feminizacija siromaštva doprinosi manjem učešću žena u političkom životu. Na primer, u Liberiji i

Republici Kongo, žene nemaju materijalnih sredstava da putuju na sastanke ili finansiraju političke kampanje. Siromaštvo onemogućava ženama da steknu moć. Takođe, korupcija je velika prepreka za žene, jer su muškarci povezani i održavaju moć u skoro svim organima odlučivanja.

Međunarodni faktor

Prema nalazima istraživanja, na odsustvo žena u mirovnim procesima je uticala i međunarodna zajednica koja im je za vreme trajanja konflikata pružala finansijsku i moralnu podršku. Međutim, kada su formalni mirovni pregovori došli na red, a žene izuzete iz tog procesa, međunarodna zajednica nije učinila ništa, ili dovoljno da se ta situacija promeni u korist žena.

Priredila:

Aurelija Đan

Izvori:

[Izveštaj „Jednaka moć za dugotrajan mir“, Interparlamentarna unija, UN kampanja protiv nasilja nad ženama](#)

Seksualno zlostavljanje žena u Vojski SAD

Šta možemo da naučimo o ideji roda u vojsci, iz skandala koji je izbio u vazduhoplovstvu SAD, u bazi Leklend? Vojne istrage su usmerene na pojedinačne počinioce, ali su potpuno bezuspešne kada se radi o duboko ukorenjenim rodnim odnosima u vojsci i osnovnoj vojnoj obuci.

Najveći skandal seksualnog zlostavljanja koji je pogodio Vojsku SAD u poslednjoj deceniji, desio se 20. jula 2012. godine. Tom prilikom je vodnik Luis Voker, instruktor vazduhoplovstva u vazdušnoj bazi Leklend, proglašen krivim po svih 28 tačaka optužbe. Tačke optužbe su uključivale i silovanje. Sledećeg dana osuđen je na dvadeset godina

¹ <http://www.ipu.org/english/home.htm>

zatvora. Ovaj slučaj, zajedno sa još petnaest instruktora iz Leklend baze pod istragom, te šest instruktora protiv kojih je već podignuta optužnica, uzdrmao je Ratno vazduhoplovstvo SAD.

© Truthout

General major Leonard A. Patrik, zadužen za nadgledanje osnovnog treninga, rekao je tom prilikom: "Nismo zadovoljni nalazom da je ova jedinica jedinstven slučaj. Želimo da se uverimo disciplinovanim pristupom da smo uhvatili sve i svakoga uključenog u ovakvu vrstu ponašanja".

Ipak, postoji mogućnost da "disciplinovani pristup" Vojske SAD, propušta da vidi pravi, i možda veći skandal, a to je - koliko zapravo seksualno nasilje nad ženama (i muškarcima) prožima vojni sistem?

Tokom 2011. godine, blizu 3.200 slučajeva seksualnog napastovanja prijavljeno je u Vojski SAD. Ministarstvo odbrane, s druge strane, procenjuje da je dodatnih 19.000 slučajeva prošlo neprijavljeno.

Vojnikinje koje se nalaze u borbenim zonama imaju veću šansu da ih siluju njihove kolege vojnici, nego da poginu od neprijateljske vatre

Ovakva situacija navodi neke vojnkinje da izjave kako se više plaše napada od njihovih kolega nego neprijatelja. Ovo, međutim, nije nikakva novina. Tokom Zalivskog rata, žene koje su službovale u vojsci, takođe su prijavljivale silovanja i seksualne napade. U poslednjih nekoliko godina, ova tema je na mahove dobijala pažnju medija i javnosti, a Vojska SAD je izjavila kako je na snazi politika "nulte tolerancije" za prestupe poput seksualnog zlostavljanja i nasilja.

Svedoci smo velikih promena u vojsci, u poslednjih nekoliko godina. Žene trenutno služe u preko 90% poziva Vojske SAD, a početkom ove godine Pentagon je objavio planove o otvaranju 14.000 novih radnih mesta za žene u okviru Vojske SAD. Ženama će, međutim, i dalje biti zabranjeno da učestvuju na poslovima koji su na najdirektniji način povezani sa borbenim dejstvima.

Sada, kada je ženama i homoseksualcima dozvoljen pristup svetoj identitetskoj kategoriji "vojnika", pitanje je do koje je mere ovo pomeranje preslikano u vojne vrednosti i ideologiju? Dok osnovna vojna obuka svakako znači i "mapu" vojnikovog identiteta, početnu tačku vojne karijere i jasan uput na to da se vojnici stvaraju, a ne rađaju, ona je i dobro mesto za pogledati kakva vrsta vojnika se zapravo stvara.

Savremene prakse osnovne obuke u svim zapadnim, modernim državama, nalikuju jedn na drugu. Autori koji pišu o osnovnom treningu - teoretičari roda i bivši vojnici, podjednako – detaljno opisuju načine kojima se dekonstruiše regrutova individualnost i civilni identitet, kako bi se zamenio vojničkim identitetom. Izdaju se uniforme, kosa se (u slučaju muškaraca) brije, a uvodi se zajednički život u barakama, dele se prostorije za kupanje, spavanje i obroke. Takvo fizičko zajedništvo otvara prostor za

usvajanje osećaja timskog rada i "duha jednog tela". Sistemom kolektivnih nagrada i kazni, kao i vezama koje se prave pod napornim okolnostima, regruti počinju da se identifikuju kao deo posebne porodice ili kolektiviteta, koja se tradicionalno vidi kao "bratstvo ratnika".

Vojne prakse kao što je ova se ne odvijaju u rodno neutralnom vakuumu. Pre dolaska u vojsku, regruti već poseduju narative roda - narative koji usko povezuju muškost sa nasiljem i ratovanjem, a ženstvenost sa pasivnošću i miroljubivošću - štaviše prakse se same pojavljuju zahvaljujući rodnom pretpostavkama. Na primer, kako bi uspešno prošli fizički i psihički teške formalne programe obuke, regruti moraju da demonstriraju fizičku i mentalnu izdržljivost, agresivnosti i odlučnost, karakteristike koje će sve biti označene kao direktno povezane sa muškošću. Regruti koji ne budu uspeli da zadovolje kriterijume će se suočiti sa raznovrsnim uvredama zasnovanim na rodu, povezane sa neprimerenim komentarima o manjku muškosti, ili, s druge strane, komentarima o njihovoj ženstvenosti. U jednom istraživanju o osnovnoj vojnoj obuci navodi nekoliko uvreda koje se često javljaju, i kojima su regruti izloženi, a koje su krunisane uvredom koja glasi "ženo jedna". Ukratko, ženstvenost, u vojnom kontekstu, je povezana sa slabošću, neefikasnošću i neuspehom. Uspešan vojnički identitet mora „poreći sve ono što se smatra ženskim“.

Takvo nipodaštavanje ženstvenosti se dešava u okruženju koje je agresivno heteroseksualno, i u kome brojčano i ideološki dominiraju muškarci (u Lekland bazi, jedan od pet regruta su žene, dok su devet od deset instruktora muškarci). Ženska tela nisu percipirana samo kao slaba i neefikasna kada su u pitanju vojne svrhe, već i kao seksualni objekt uživanja i pogleda (muških) vojnika.

Seksualno nasilje počinjeno od vojnih trupa je postojalo od kako postoje vojske i ratovanje – silovanje lokalnog ženskog stanovništva svih uzrasta od armija koje su pokoravale ima dugu,

dokumentovanu istoriju. U svakom slučaju, dok je istorijski, takvo nasilje bilo eksternalizovano prema omrznutim "drugima", koje su vojnici bili naučeni da mrze, danas, veliki broj ovih "drugih" su pronađeni u sopstvenim redovima. Ovo, naravno, ne sugerise da se seksualni napadi na eksterne druge više ne dešavaju, niti da interni „drugi“ nisu bili predmet seksualnog nasilja u prošlosti.

Naravno, neće svi muškarci koji su socijalizovani kroz ovakve vojne norme i vrednosti tokom osnovnog treninga biti uključeni u ovakve nasilne aktivnosti. Kao što su slučajevi "duvača u pištaljku" posvedočili, postoje ljudi u vojnoj službi koji se aktivno trude da se distanciraju od nasilnika. Ipak, gledati na ove slučajeve silovanja i seksualnog nasilja kao na stvar odvojenu od načina na koji su vojnici obučeni, značilo bi ignorisati kontinuitet nasilja koji podstiče takva dela. Stepenn seksualnog nasilja u okviru vojske, o kome zaključujemo na osnovu gorepomenutih brojki, govori više o samoj instituciji - i njenim vrednostima i ideologiji - nego o pojedinačnim počiniocima. Duplerice i uvrede na rodnoj osnovi su vidni znakovi okruženja punog uobičajenog seksizma i banalnog nipodaštavanja ženskosti. Mizoginija je prisutna u svim oblastima, iako u različitim intenzitetima i manifestacijama.

Šta možemo da naučimo iz militarizovanih ideja seksualnosti u skandalu koji se zbilo u vazdušnoj bazi Lekland? Šta je sa rasom? Klasom? Na koji način ovi identiteti kruže i utiču na iskustva koja regruti imaju, i ko je sve izložen riziku od seksualnog nasilja?

Trenutno, vojska i šira javnost ne postavljaju ova pitanja. Vojne istrage se usmeravaju na pojedinačne počinioce, sudeći im na vojnim sudovima, ili ih jednostavno preraspodeljujući na druga mesta - kao u slučaju baze Lekland, dalje od dužnosti obuke. Sa brojem žrtava koji je u stalnom porastu, ovo jednostavno nije dovoljno. Vreme je da svoju pažnju okrenemo ne ka pojedincima ili komandnim strukturama, već ka svakodnevnim praksama, vred-

nostima i pretpostavkama koje čine vojsku. Prakse, vrednosti i pretpostavke koje su nepromenljivo rodnog karaktera (ali i rasnog, seksualnog, klasnog...), i koje uporno privileguju muškost nad ženskošću.

Preveo:

Nikola Đurić

Izvor:

[Open Democracy](#)

Od čega najviše strepe žene u Izraelu?

Istraživanje o Indeksu bezbednosti žena 2012 u Izraelu obuhvata intervju sa više od 700 žena, Jevrejke i Palestinke koje žive u Izraelu kao i drugih pripadnica etničkih manjina. Rezultati istraživanja pokazuju da rat, bombardovanje i strah od terorističkih napada za žene predstavljaju manju pretnju od seksualnog nasilja, ekonomske nesigurnosti i zabrinutosti za svoje bližnje.

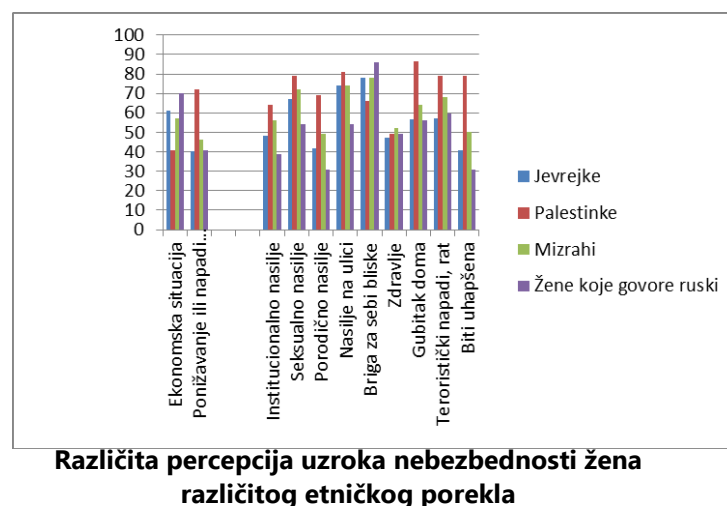
Rezultati istraživanja pokazuju da rat, bombardovanje i strah od terorističkih napada za žene predstavljaju manju pretnju od seksualnog nasilja, ekonomske nesigurnosti i zabrinutosti za svoje bližnje. Da je strah od seksualnog nasilja žena u Izraelu realan i da predstavlja ozbiljan činilac koji utiče na osećaj lične nebezbednosti govore i podaci drugih istraživanja². Tako je 83% žena u Tel Avivu potvrdilo da su barem jednom u životu doživele seksualno nasilje (Haaretz). Sve ovo ukazuje na to da bi fokus trebalo preusmeriti sa dominantnog diskursa o nacionalnoj bezbednosti koji tradicionalno postoji u Izraelu na diskurs ljudske bezbednosti koji stavlja u fokus pojedinca, u ovom slučaju žene, a ne državu.

² Istraživanje o seksualnom nasilju u Tel Avivu je sproveo Tel Aviv-Jafa opštinski komitet za poboljšanje položaja žena u saradnji sa skloništim za žrtve seksualnog nasilja i organizacijom Shatil.

Žene drugačije etničke pripadnosti od jevrejske kao i žene koje su manje privilegovane imaju veći osećaj nesigurnosti, navodi se u Izveštaju. Etnicitet, zemlja porekla, starost, zdravstveno stanje predstavljaju faktore koji doprinose osećanju nesigurnosti žena. To, tačnije, znači da se Palestinke osećaju ugroženije od Izraelki, žene sa invaliditetom se osećaju ugroženije od žena bez invaliditeta, a žene sa nižim stepenom obrazovanja se osećaju ugroženije od žena sa višim stepenom obrazovanja.

Jevrejke i Mizrahi (78%) kao najveću pretnju za bezbednost vide u tome kada im je **ugrožen neko od bližnjih**. Najveću pretnju za bezbednost Palestinki (86,5%) predstavlja strah od **gubitka sopstvenog doma**. Ovi nalazi su očekivani kada se uzme u obzir ozbiljna ugroženost i diskriminacija Palestinki na teritoriji Okupirane palestinske teritorije.

I Jevrejke (74%) i Palestinke (81%) kažu da napad na ulici predstavlja drugu po intenzitetu pretnju.

Priredila:

Aurelija Đan

Izvori:

[The Women Security Index](#)

(2012), [Haaretz](#), [Nacionalna strategija za borbu protiv nasilja nad ženama \(2011-2019\)](#)

PUBLIKACIJE

Nezavisni izveštaj o sprovođenju NAP 1325 u Srbiji

Za sprovođenje NAP-a predviđena je složena struktura institucija i mehanizama posebno formiranih za tu svrhu. Do sada je formiran najveći broj tih institucija i mehanizama mada je od usvajanja NAP-a do formiranja dva najvažnija tela za njegovo sprovođenje – Političkog saveta i Multisektorskog koordinacionog tela (MSKT) – prošlo deset meseci. Zbog ovog zakašnjenja, veći deo 2011. godine bio je „izgubljen“, pa je veliki broj aktivnosti, koje je trebalo sprovesti u 2011. godini,

odložen za 2012. godinu. Imajući u vidu složenost i broj aktivnosti predviđenih NAP-om (107 aktivnosti), ovo zakašnjenje može u velikoj meri uticati na dalji uspeh sprovođenja NAP-a.

Kada je reč o **zastupljenosti žena** u institucijama u sektoru bezbednosti, nije došlo do značajnog napretka u povećanju zastupljenosti žena u ukupnom broju zaposlenih. Naprotiv, u Ministarstvu odbrane (MO) i Vojsci Srbije (VS) došlo je do smanjenja broja žena u odnosu na 2010. godinu. Nije došlo ni do povećanja zastupljenosti žena na rukovodećim i komandnim mestima u sektoru bezbednosti mada su uočeni neki pozitivni pomaci. Pomake pre svega predstavlja imenovanje žena na visoke položaje u sektoru bezbednosti (državni sekretar, savetnice ministra) i podizanje svesti zaposlenih o značaju učestovanja žena u odlučivanju o bezbednosnim politikama. Kada je reč o ženama u multinacionalnim operacijama, njihov udeo u policijskim i vojnim kontingentima Republike Srbije i dalje je veoma skroman.

Povećanje broja žena u sektoru bezbednosti predstavlja fazu u ostvarivanju rodne ravnopravnosti, a ne zaseban cilj. Dobro je da broj žena u sektoru bezbednosti postepeno bude povećan profesionalno kvalitetnim i sposobnim ženama. To menja kulturu isključivog maskuliniteta u sektoru bezbednosti i doprinosi prihvatanju i priznanju doprinosa i vrednosti žena. Međutim, do njihovog punog doprinosa dug je put, a na tom putu neophodne su zaštitne antidiskriminativne mere i instrumenti, pre svega spremnost samih institucija da se menjaju iznutra. Međutim, tema **diskriminacije žena** zaposlenih u institucijama u sektoru bezbednosti još uvek predstavlja tabu temu. O diskriminaciji žena malo se zna, a još ređe javno govori. Primeri različitih oblika diskriminacije, prikupljeni u sklopu ovog istraživanja, posebno ukazuju na problem integracije žena u kolektive koji predstavljaju tipičnu „mačo“ potkulturu, u kojoj dominacija muškaraca određuje svaki proces – od školovanja i zapošljavanja do napredovanja. Iako

NAP prepoznaje potrebu za uvođenjem novih i jačanjem postojećih mehanizama zaštite žena od diskriminacije, za sada je samo pokrenut proces uvođenja „osoba od poverenja“, koje bi trebalo da posreduju, savetuju i preduzimaju mere radi rešavanja konkretnih spornih pitanja iz oblasti rodne ravnopravnosti i diskriminacije. Ovaj mehanizam, međutim, još uvek nije uspostavljen u svim institucijama.

Diskriminatorna praksa prilikom prijema devojaka na Vojnu akademiju (VA), Kriminalističko-policijsku akademiju (KPA) i na obuku u Centar za osnovnu policijsku obuku (COPO) još uvek nije ukinuta, iako su svi oblici edukacije, usavršavanja, obuka i treninga u institucijama u sektoru bezbednosti u Srbiji formalno-pravno podjednako dostupni ženama i muškarcima. Razlog za to su „gornje“ kvote za prijem devojaka u ove institucije. Iako su kvote prvobitno bile uvedene kako bi bio podstaknut veći prijem devojaka, vremenom su se pokazale kao ograničavajući faktor, s obzirom na to da sada predstavljaju gornju granicu, odnosno maksimalan broj žena koji može da se upiše na školovanje ili na obuku. Glavni pomaci u edukaciji pripadnika sektora bezbednosti ogledaju se, pre svega, u podizanju svesti i nivoa informisanosti službenika VS, MO i MUP-a o značaju rodne ravnopravnosti u sektoru bezbednosti. Ipak, prioritet u narednom periodu treba da bude obuka rukovodilaca, budući da je srednji i viši profesionalni kadar neophodno uputiti u pitanja rodne ravnopravnosti zbog njegove sposobnosti da utiče na organizacionu kulturu i na ponašanje unutar institucije, odnosno da stvori preduslove za sprovođenje politike rodne ravnopravnosti.

Rezultati medijskog monitoringa izveštavanja štampanih medija o ženama u sektoru bezbednosti pokazuje da se **o ženama u sektoru bezbednosti retko izveštava**, a u slučajevima kada se to čini, žene se mahom oslovljavaju u muškom rodu. Uloga medija u promociji žena zaposlenih u sektoru bezbednosti od presudnog je značaja za ostva-

rivanje veće vidljivosti žena u sektoru bezbednosti, za postizanje ravnopravnog položaja sa muškarcima iz ovih profesija, kao i za smanjenje diskriminacije, pa čak i nasilja u tradicionalno muškim profesijama poput vojske i policije. Posebnu pažnju privlači činjenica da se upravo isticanjem žena u sistemu bezbednosti stereotipni stavovi dodatno ojačavaju.

Proces izrade, a potom i sprovođenja NAP-a od samog početka trpi kritike velikog broja OCD-a, prvenstveno ženskih organizacija. Glavni razlog za to je što je ovaj proces u velikoj meri **netransparentan** i to što sektor bezbednosti još uvek nema dovoljno poverenja u rad organizacija civilnog društva. Država i dalje ima selektivan pristup OCD. Na javne rasprave o pojedinim dokumentima pozivaju se samo određene OCD, koje institucije, na osnovu nejasnih kriterijuma, doživljavaju kao „reprezentativne“ u određenoj oblasti. Tako se obaveza organizovanje javne rasprave samo formalno ispunjava, a pravog dijaloga nema.

Jednu od glavnih prepreka za aktivnije uključivanje OCD (posebno ženskih organizacija) u proces sprovođenja NAP-a, ali i za nezavisni nadzora nad njegovim sprovođenjem, predstavlja netransparentnost u radu institucija. Informacije o aktivnostima institucija na sprovođenju NAP-a, kao i planovi ministarstava i njihovi izveštaji o sprovođenju ovog programa nisu javno dostupni. Izuzetak predstavlja Ministarstvo odbrane koje je na svom veb-sajtu objavilo godišnji izveštaj o sprovođenju NAP-a u MO i VS u periodu od septembra 2010. godine do septembra 2011. godine³, kao i drugi šestomesečni izveštaj o radu analitičke grupe MO i VS za period od decembra 2011. godine do maja 2012. godine⁴. Analiza sadržaja veb-sajtova raznih institucija pokazuje da teme vezane za NAP ili rodnu ravnopravnost nisu zastupljene. Izuzetak

³ Izveštaj je dostupan na: http://www.mod.gov.rs/cir/dokumenta/akcioni_planovi/godisnji_izvestaj_o_sprovođenju_nap.doc

⁴ Izveštaj je dostupan na: http://www.mod.gov.rs/cir/dokumenta/akcioni_planovi/Sestomesečni_izvestaj_o_radu_AG_MO_i_VS.doc

ponovo predstavljaju Ministarstvo odbrane i Vojska Srbije, na čijim veb-stranicama postoje informacije i posebni odeljci koji se tiču žena u sistemu odbrane⁵.

Uspešnost sprovođenja NAP-a u narednom periodu zavisice najviše od toga da li će i u kojoj meri novopostavljeni rukovodioci u ministarstvima i institucijama uvođenje politike rodne ravnopravnosti u sektor bezbednosti smatrati važnim. Drugi važan preduslov jeste obezbeđivanje finansijskih sredstava u budžetima nadležnih institucija. Dosadašnji obim izdvojenih sredstava bio je veoma mali (ili nepostojeći), pa će izdvajanje sredstava u velikoj meri zavisiti od toga na kom se mestu na listi prioriteta svake institucije nalazi sprovođenje NAP-a. Treći preduslov predstavlja formulisanje i usvajanje liste **kvalitativnih i kvantitativnih pokazatelja** za praćenje sprovođenja NAP-a. Ovo bi proces sprovođenja NAP-a učinilo delotvornijim, budući da bi prikupljeni podaci u pojedinačnim ministarstvima i institucijama bili uporedivi, a merenje napretka u sprovođenju NAP-a na nivou celog sektora bezbednosti efikasnije. Iako je inicijativa za usvajanje takve liste pokrenuta u junu 2011. godine, kada je usvojena i jedinstvena lista od 14 pokazatelja za praćenje sprovođenja NAP-a, nijedna institucija tu listu do sada nije zvanično usvojila.

NAJAVA DOGAĐAJA

Konferencija „NAP za primenu Rezolucije 1325 – dijalog civilnog društva i institucija u Republici Srbiji“

Vreme: 27. novembar 2012. godine

Kontakt: Gorana

Odanović, gorana.odanovic@bezbednost.org

⁵ Stranica na veb-sajtu Vojske Srbije [Žene u Vojsci](#).

Kratak opis:

Za uključivanje politike rodne ravnopravnosti u upravljanje sektorom bezbednosti u Srbiji neophodni su podrška, znanje i iskustvo civilnog društva. Zato je potrebno je da se što veci broj OCD uključi u sprovođenje NAP 1325. Preduslov za to je da institucije bezbednosti počnu da dele informacije o aktivnostima koje preduzimaju zarad sprovođenja NAP i da se otvore za saradnju sa zainteresovanim OCD. Konferencija zato treba da doprinese uspostavljanju redovnog kanala komunikacije između OCD koje se bave bezbednošću i zaštitom ljudskih prava i institucija bezbednosti, prvenstveno policije i vojske.

BILTEN ROD I BEZBEDNOST 10

Urednice:

Maja Bjeloš, maja.bjelos@bezbednost.org

Gorana Odanović, gorana.odanovic@bezbednost.org

Saradnici:

Aurelija Đan, auradjan@yahoo.com

Isidora Stakić, isidora.stakic@gmail.com

Nikola Đurić, djuric_bc@hotmail.com

Saša Đorđević, sasa.djordjevic@bezbednost.org

Dizajn:

Saša Đorđević, sasa.djordjevic@bezbednost.org

Kontakti redakcije:

Beogradski centar za bezbednosnu politiku

Gundulićev venac 48/II, 11000 Beograd, Srbija.

Tell/faks: 011- 32 87 226, 32 87 334

E-mail: office@bezbednost.org

Web: www.bezbednost.org

Standardi za objavljivanje teksta u Biltenu:

Dužina teksta: tekst ne treba da bude duži od 350 do 500 reči.

Font: Times New Roman 12, prored 1.5.

Ova publikacija nastala je u okviru projekta Unapređenje primene Rezolucije 1325 SB UN Žene, mir i bezbednost na zapadnom Balkanu (2011-2013.) koji UN Women sprovodi uz finansijsku podršku Vlade Kraljevine Norveške.

Stavovi izraženi u publikaciji pripadaju isključivo autorima, i ne predstavljaju nužno stavove UN Women, Ujedinjenih nacija, ili bilo koje druge organizacije pod okriljem UN-a.

ROD i bezbednost [Elektronski izvor] : bilten / urednice Maja Bjeloš, Gorana Odanović. - [Onlajn izd.]. - Elektronski časopis. - 2011, br. 1 (jun)-
. - Beograd : Beogradski centar za bezbednosnu politiku, 2011-

Način dostupa (URL): <http://www.ccmr-bg.org/>

Način dostupa (URL): <http://www.bezbednost.org/>. -

Mesečno. - Nasl. sa nasl. ekrana. - Opis izvora dana 25. 08. 2011. - Varijantni naslov: Bilten rod i bezbednost

ISSN 2217-6551 = Rod i bezbednost (Online)

COBISS.SR-ID 18585370